

WYPEŁNIA ZDAJĄCY

KOD

--	--	--

PESEL

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Egzamin maturalny

Formuła 2023

JĘZYK POLSKI

ARKUSZ

1

Poziom podstawowy Część 1. i 2.

DATA: .....

GODZINA ROZPOCZĘCIA: .....

CZAS TRWANIA: **240 minut**

(łącznie na napisanie części 1., 2. i 3.)

LICZBA PUNKTÓW DO UZYSKANIA ZA CZĘŚĆ 1. i 2.: **25**

Przed rozpoczęciem pracy z arkuszem egzaminacyjnym

1. Sprawdź, czy nauczyciel przekazał Ci **dwa właściwe arkusze egzaminacyjne**, tj. arkusze we **właściwej formule**, z **właściwego przedmiotu** na **właściwym poziomie**, oznaczone **1** i **2** – jeden z testami, drugi z wypracowaniem.
2. Jeżeli przekazano Ci **niewłaściwe** arkusze – natychmiast zgłoś to nauczycielowi. Nie rozrywaj banderol.
3. Jeżeli przekazano Ci **właściwe** arkusze – rozerwij banderole po otrzymaniu takiego polecenia od nauczyciela. Zapoznaj się z instrukcją na stronie 2.

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy ten arkusz egzaminacyjny z częściami 1. i 2. (testami) zawiera 19 zadań. Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Na pierwszej stronie oraz na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
3. Odpowiedzi zapisz w miejscu na to przeznaczonym przy każdym zadaniu.
4. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
5. Nie wpisuj żadnych znaków w tabelkach przeznaczonych dla egzaminatora. Tabełki są umieszczone na marginesie przy każdym zadaniu.
6. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
7. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.

**Zadania egzaminacyjne są wydrukowane
na następnych stronach.**

Część 1. Test Język polski w użyciu

Przeczytaj uważnie teksty, a następnie wykonaj zadania umieszczone pod nimi. Odpowiadaj **tylko na podstawie tekstów** i tylko **własnymi słowami** – chyba że w zadaniu polecono inaczej. Udzielaj tytułu odpowiedzi, o ile Cię poproszono.

Tekst 1.

Krzysztof Koziół

Co mi w mózgu gra

Muzyki nie należy rozpatrywać jedynie w kategoriach artystycznych, dlatego szkic ten ukazuje biologiczną perspektywę zdolności muzycznych. Muzyka jest naturalna jak używanie języka, ale jej funkcje nie są już tak oczywiste i dobrze poznane, jak funkcje językowe. Badania pokazały, że mamy do czynienia z dwoma wrodzonymi czynnikami, które prowadzą do osiągnięcia umiejętności w muzyce. Pierwszy dotyczy tego, w jaki sposób odbieramy w muzyce rytm. Kolejny natomiast związany jest z odbieraniem linii melodycznej, czyli ogólnie mówiąc – dźwięków. Pomimo przeprowadzonych badań tak naprawdę do końca nie wiadomo, gdzie w mózgu znajdują się miejsca, w których muzyka jest przetwarzana. Należy podejrzewać, że nie istnieje jeden element budowy mózgu, który byłby odpowiedzialny wyłącznie za percepcję muzyki. Segmenty mózgu „zajmujące się” muzyką najprawdopodobniej działają oddzielnie, bowiem uszkodzenie mózgu może wpłynąć jedynie na zdolności muzyczne, ale nie na możliwość odbioru muzyki. W 2003 r. chirurg Thomas Smith został porażony piorunem i nagle poczuł nieodpartą chęć gry na gitarze, choć nigdy wcześniej tego nie robił. Czy zatem piorun poraził ośrodek muzyczny w mózgu chirurga?

Do przetwarzania muzyki potrzeba licznych elementów. Najważniejszym z nich jest słuch. Informacja muzyczna przez nerw ślimakowy trafia do pnia mózgu. Tutaj ulega ona „wstępnej obróbce”. Dalej jest ona przekazywana do płata skroniowego, a dokładniej – do kory. Funkcją kory nie jest jednak słyszenie, ale analiza bodźców słuchowych. Jeśli pacjent ma uszkodzony płat skroniowy, nie oznacza to głuchoty, ale utratę możliwości odróżnienia dźwięków – zarówno w przypadku muzyki, jak i mowy.

Muzyka wpływa aktywizująco na całe ciało, czego przykładem może być klaskanie, wystukiwanie rytmu. Odpowiedzialna jest za to pierwszorzędowa kora ruchowa. Następnie mózdzek – odpowiada on za koordynację ruchową. Uszkodzenia mózdzka mogą prowadzić do trudności związanych z graniem na instrumentach czy klaskaniem. W odbiorze muzyki ważne są też procesy wzrokowe (kora wzrokowa znajduje się w płacie potylicznym). Są one istotne choćby podczas czytania nut. Muzyka wpływa na nasze emocje, za co odpowiedzialny jest w mózgu układ limbiczny. Okazuje się, że prawa półkula jest bardziej zaangażowana w odczytywanie bodźców emocjonalnych i muzycznych niż półkula lewa. Przeprowadzone w 1995 r. w Waszyngtonie badanie pokazało, że widok obrazów uruchomił u odbiorców tylko procesy poznawcze. Ale powiązanie tych obrazów z muzyką uruchomiło już przeżycia emocjonalne.

Muzyka potrafi samodzielnie grać w mózgu. Czeski kompozytor, Bedřich Smetana, ogłuchł w wieku około 50 lat. We wspomnieniach napisał: „Pewnego wieczoru wróciłem do domu z opery, przez godzinę improwizowałem na fortepianie, poszedłem spać i obudziłem się następnego ranka całkowicie głuchy. Nigdy więcej nie usłyszałem żadnego realnego dźwięku”. Co nie znaczy, że przestał komponować. Napisał wówczas m.in. słynny cykl poematów symfonicznych *Moja ojczyzna* oraz *Pierwszy kwartet smyczkowy*. Być może ślady pamięciowe związane ze słuchaniem i pisaniem melodii pozwoliły mu w dalszym ciągu komponować. Smetana musiał mieć słuch absolutny i niesamowitą pamięć, która umożliwiała mu zapamiętanie utworów i przenoszenie ich na inne dowolne tonacje. Nie ulega wątpliwości, że to właśnie obcowanie z muzyką od lat najmłodszych pozwoliło mu na trening pamięci, czyli po prostu rozwój mózgu.

Jak zatem widać, muzykę można rozpatrywać w kategoriach biologicznych, jednak pojawia się tu wciąż więcej pytań niż odpowiedzi. Badania nad powiązaniem percepcji muzyki i zdolności muzycznych z funkcją i strukturami mózgu trwają.

Tekst 2.

Barbara Jankowska

Muzyka ma potencjał

Przygotowując się do pisania tego artykułu, przeanalizowałam niezwykle interesującą literaturę z zakresu psychologii muzyki i neurodydaktyki, aby przyjrzeć się temu, w jaki sposób człowiek postrzega muzykę i jak poznaje muzyczny język.

Muzyka jest językiem – ze swoim sensem i logiką. Wywołuje on przeżycia estetyczne, wpływa na ludzkie uczucia i intelekt. To wszystko powoduje, że odbieranie muzyki jest czynnością złożoną. Neurodydaktyk Anna Stabrowska uważa, że dźwięki są w mózgu przetwarzane hierarchicznie, a ponadto nie istnieje w mózgu żadne konkretne miejsce, które samo w sobie odpowiada za przetwarzanie muzyki. Odbiór muzyki odbywa się w dwóch fazach: kognitywnej i afektywnej. Jeśli kogoś muzyka wzrusza (faza afektywna), to znaczy, że wcześniej przeszedł przez fazę kognitywną, która opiera się na powstaniu wewnętrznej, abstrakcyjnej reprezentacji usłyszanej melodii.

Ale w jaki sposób muzyka jest reprezentowana w umyśle człowieka? Odbiorca w materiale muzycznym identyfikuje wzorce i relacje. Zwykły słuchacz muzyki, laik, dostrzega małe wzorce, na które składa się kilka sąsiadujących nut. Prawdziwy znawca słyszy, że materiał muzyczny złożony jest z hierarchicznie uporządkowanych wzorców, które pozwalają odbierać poznawany utwór jako marsz, walc itd. Badacze zauważają podobieństwo między muzyką a językiem, a dokładniej – między utworem muzycznym a różnymi formami wypowiedzi. Weźmy na przykład pod uwagę opowiadanie. Na początku mamy w nim jakąś pozycję równowagi, po czym następuje jej zakłócenie, dochodzi do napięcia, rodzą się problemy, które trzeba rozwiązać. W zakończeniu wracamy do stanu równowagi. W muzyce szkice takich opowiadań trzeba oddać za pomocą dźwięków. Moim zdaniem pisarz i kompozytor pracują tak samo, tyle że działają po prostu na innym materiale. Aby dobrze odbierać muzykę, potrzebna jest edukacja muzyczna, która pokazuje, że istnieją pewne

struktury muzyczne.

Muzyka wpływa pozytywnie na mózg człowieka – jej słuchanie i wykonywanie wiąże się z aktywacją kory motorycznej. Obszar odpowiedzialny za ruch jest aktywowany, gdy muzyk obserwuje i słucha innych grających osób, a nawet wtedy, gdy jedynie wyobraża sobie muzykę. Ciało może wykonywać wówczas różne ruchy, np. machanie nogą, kiwanie, uderzanie palcami w stół. Wykonywanie muzyki doskonale wpływa na procesy poznawcze, uczenie się i wyniki osiągnięte w nauce. Regularne zajęcia muzyczne pomagają w rozwijaniu umiejętności czytania oraz umiejętności matematycznych. Przeprowadzone przez psychologa Ottona Sacherę badania wśród studentów dowiodły, że osoby grające na instrumentach mają lepsze wyniki w przedmiotach ścisłych. Nikogo nie dziwi, że ujęcie jakiegoś tekstu w formę piosenki pozwala szybciej nauczyć się danej rzeczy na pamięć. Zwróćmy uwagę, jak często piosenki są wykorzystywane w nauce języków obcych. Ulubiony utwór muzyczny może działać jak nagroda, a jego oddziaływanie porównuje się do oddziaływania środków odurzających.

Kontakt z muzyką może być niezwykłą okazją do treningu mózgu, dlatego uważam, że powinien być wykorzystywany w szkołach na wszystkich etapach edukacji. Muzyka jest jednak złożoną sztuką, a jej odbiór wymaga określonych kompetencji. Tak, jak od najmłodszych lat rozwija się kompetencja językowa ludzi, tak samo należy zadbać o rozwój umiejętności odbioru muzyki.

Zadanie 1. (0-1)

W tekście Barbary Jankowskiej znajduje się stwierdzenie, że *nie istnieje w mózgu żadne konkretne miejsce, które samo w sobie odpowiada za przetwarzanie muzyki*. Czy sąd ten znajduje potwierdzenie w tekście Krzysztofa Koziela? Uzasadnij odpowiedź.

1.
0-1

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 2. (0-1)

Czy w tekstach znajduje się potwierdzenie tezy, że muzyka jest stymulatorem ruchów ciała? Uzasadnij odpowiedź, odwołując się do obu tekstów.

2.
0-1

.....

.....

.....

.....

.....

3.

Zadanie 3. (0-1)

0-1

Barbara Jankowska udowadnia, że muzyka rozwija mózg człowieka. Rozstrzygnij, czy dowód taki pojawia się również w tekście Krzysztofa Koziela. Odpowiedź uzasadnij.

4.

Zadanie 4. (0-1)

0-1

Oceń prawdziwość podanych stwierdzeń. Zaznacz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

1.	Jednym ze środków poetyckich użytych w tekście Krzysztofa Koziela jest anafora. Zwraca ona uwagę czytelnika na właściwy temat tekstu.	P	F
2.	W tekście Krzysztofa Koziela nie występują personifikacje.	P	F
3.	Krzysztof Koziel i Barbara Jankowska powołują się na wyniki różnych badań, aby zwiększyć ładunek emocjonalny w swoich tekstach.	P	F

Zadanie 5. (0-1)

Z tekstu Barbary Jankowskiej wypisz dwa fakty i dwie opinie.

	Fakt	Opinia
1.		
2.		

5.
0-1

Zadanie 6. (0-1)

Ustal, modyfikacją jakiego związku frazeologicznego jest tytuł tekstu Krzysztofa Koziela. Wyjaśnij związek tej modyfikacji z treścią tekstu autora.

Tytuł tekstu Krzysztofa Koziela jest modyfikacją związku frazeologicznego:

.....

.....

Związek modyfikacji z treścią tekstu: .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6.
0-1

Część 2. Test historycznoliteracki

Wykonaj zadania. Odpowiadaj tylko **własnymi słowami** – chyba że w zadaniu polecono inaczej. Udzielaj tytułu odpowiedzi, o ile Cię poproszono.

Zadanie 8. (0-1)

Przeczytaj poniższy tekst.

Maria Pawlikowska-Jasnorzewska

Narczyz

Nad sadzawką oprawną w modre rozmaryny
 klęczałem, zapatrzony w moją twarz młodzieńczą,
 by się w niej doszukać przyczyny,
 czemu mnie nie kochają i za co mnie męczą?

M. Pawlikowska-Jasnorzewska, *Narczyz*, źródło: <https://wolnelektury.pl/>

Sformułuj argument, w którym udowodnisz, że utwór Marii Pawlikowskiej-Jasnorzewskiej jest reinterpretacją antycznej historii.

8.

0-1

Zadanie 9. (0-1)

Zapoznaj się z poniższymi tekstami.

Tekst 1.

Rozmowa Mistrza Polikarpa ze Śmiercią (fragment)

Toć me nawięcsze¹ wiesiele²,
 Gdy mam morzyć żywych wiele:
 Gdy się jimę z kosą plęsać³,
 Chcę jich tysiąc pokęsać.
 Toć jest mojej mocy znamię⁴ –

¹ nawięcsze – największe.

² wiesiele – wesele.

³ Gdy się jimę z kosą plęsać – kiedy zacznę plęsać z kosą.

⁴ znamię – oznaka, znak.

Morzę wszystko ludzkie¹ plemię:
 Morzę mądre i też wity²,
 W tym skazuję swoje siły;
 I chorego, i zdrowego
 Zbawię żywota³ każdego;
 Lubo⁴ stary, lubo młody,
 Każdemu ma kosa zgodzi⁵;
 Bądź ubodzy i bogaci,
 Szwytki⁶ ma kosa potraci;
 Wojewody i czestniki,
 Wszystkie świeckie⁷ miłostniki,
 Bądź książęta albo grabie⁸,
 Wszystkie ja pobierzę k sobie⁹.

¹ *ludzkie* – ludzkie.

² *wity* – szaleńcy, głupcy.

³ *zbawię żywota* – pozbawię życia.

⁴ *lubo* – czy.

⁵ *zgodzi* – dogodzi.

⁶ *szwytki* – wszystkich.

⁷ *świeckie* – świeckich.

⁸ *grabie* – hrabiowie.

⁹ *pobierzę k sobie* – zabiorę do siebie.

*Rozmowa mistrza Polikarpa ze śmiercią [w:] Poezja staropolska z opracowaniem, czyli co poeta miał na myśli?,
 Wydawnictwo GREG, Kraków 2017.*

Tekst 2.

Obraz Adriaena Pietersza
 van de Venne (1630)

Podaj nazwę motywu, jaki występuje w obu załączonych tekstach. Odwołując się do obu tekstów, rozstrzygnij, a następnie uzasadnij, czy realizują one ten motyw w taki sam sposób. Określ funkcję tego motywu w kulturze.

9.

0-1

Nazwa motywu: .....

Rozstrzygnięcie i uzasadnienie: .....

Funkcja motywu w kulturze: .....

Zadanie 10. (0-1)

Zapoznaj się z poniższym tekstem.

Jan Kochanowski,
Pieśń IX, ks. I (fragmenty)

Chcemy sobie być radzi¹?
Rozkaż, panie, czeladzi,
Niechaj na stół dobrego wina przynaszają,
A przy tym w złote gęśli² albo w lutnią³ grają.

Kto tak mądry, że zgadnie,
Co nań jutro przypadnie?
Sam Bóg wie przyszłe rzeczy, a śmieje się z nieba,
Kiedy się człowiek troszcze więcej, niżli trzeba.

Szafuj gotowym⁴ bacznie;
Ostatek, jako zacnie,

- 1 *sobie być radzi* – zabawić się, weselić się wspólnie.
- 2 *gęśle* – instrument smyczkowy.
- 3 *lutnia* – instrument szarpany.
- 4 *Szafuj gotowym* – rozporządzaj tym, co posiadasz.

Tak Fortuna niech kona¹: raczy li łaskawie,
Raczy li też inaczej; my siedziem w jej prawie.

U Fortuny to snadnie²,
Że kto stojąc³ upadnie;
A który był dopiero u niej pod nogami,
Patrzajże go po chwili, a on gardzi nami.

Wszystko się dziwnie plecie
Na tym tu biednym świecie;
A kto by chciał rozumem wszystkiego dochodzić,
I zginie, a nie będzie umiał w to ugodzić.

Próżno ma mieć na pieczy
Śmiertelny wieczne rzeczy;
Dosyć na tym, kiedy wie, że go to nie minie,
Co z przejrzienia⁴ Pańskiego od wieku mu płynie.

A nigdy nie zabłądzi,
Kto tak umysł narządzi,
Jakoby umiał szczęście i nieszczęście znosić,
Temu mężnie wytrzymać, w owym się nie wznosić.

Chwałę szczęście stateczne⁵;
Nie chce li też być wieczne,
Spuszczę, com wziął, a w cnotę własną się ogarnę
I uczciwej chudoby⁶ bez posagu pragnę. [...]

¹ *niech kona* – niech kona.

² *snadnie* – łatwo.

³ *stojąc* – stojący.

⁴ *z przejrzienia* – z postanowienia,
z przeznaczenia.

⁵ *szczęście stateczne* – niezmienny los.

⁶ *uczciwej chudoby* – skromnego dobytku.

Jan Kochanowski, *Pieśń IX, Księgi pierwsze* [w:] J. Kochanowski, *Fraszki, Pieśni, Treny*
Wydawnictwo GREG, Kraków 2024.

10.

0-1

Podaj, do jakich dwóch nurtów filozoficznych antyku odwołuje się Jan Kochanowski
w swoim utworze. Następnie udowodnij swoje ustalenia, przywołując odpowiednie cytaty.

Nazwa nurtu	Cytat z utworu Jana Kochanowskiego

Zadanie 11. (0-1)

Zapoznaj się z poniższymi tekstami.

Tekst 1.

[Autor] zastanawia się, „ile mądrości jest we wszystkim, co dzieje się pod niebem”. Zastanawiać się i badać – to zajęcia, które dla ludzi wymyślił Bóg. Mądrość i wiedza, której człowiek pożąda, również nie są wiele warte, bo z mądrości płynie wiele zmartwień, a wiedza przysparza cierpienia, więc wszystko jest marnością. Nieważne, czy człowiek jest mędrce, czy też głupcem, obu spotka taki sam los. Mędrzec i głupiec umierają tak samo, jeden i drugi po śmierci odchodzą w zapomnienie. Na koniec [...] kolejny raz powtarza, że „wszystko to marność i pogoń za wiatrem”. [...] Ukazuje jednostkę poddaną prawom przemijania, której szczęścia nie mogą zapewnić wartości chwilowe, ulotne [...].

Vademecum maturzysty. Język polski, wyd. VI uaktualnione, Wydawnictwo GREG.

Tekst 2.

Daniel Naborowski

Na toż

Dzień jeden drugi goni i potem zostawa
 Tam, skąd wiek wszystkokrotny odwrotu nie dawa.
 Żaden dzień i godzina bez szkody nie bywa
 Człowieku¹, który ze dniem zarówno upływa.
 Karmia² byt nasz godziny, która leci snadnie³;
 Więcej się ten nie wraca, kto z rejestru⁴ spadnie;
 Już w nocy wiekuistej sen przyjdzie spać twardy.
 Na to masz zawsze pomnieć, o człowiecze hardy:
 Dwakroć żyje, kto żyjąc umrzeć się gotuje⁵;
 Umiera dwakroć, kto się śmiertelnym nie czuje.

D. Naborowski, *Na toż* [w:] *Poezja staropolska z opracowaniem, czyli co poeta miał na myśli?*, Wydawnictwo GREG, Kraków 2017.

¹ *człowieku* – człowiekowi.

² *karmia* – karma, pokarm.

³ *snadnie* – łatwo.

⁴ *reestr* – rejestr, spis.

⁵ *umrzeć się gotuje* – przygotowuje się do śmierci.

Podaj tytuł księgi biblijnej, o której mowa jest w tekście 1. Następnie uzasadnij, że utwór Daniela Naborowskiego wykorzystuje zawarte w niej motywy. W uzasadnieniu odwołaj się do obu tekstów.

Tytuł księgi biblijnej: .....

.....

11.

0-1

Uzasadnienie: .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

12.

Zadanie 12. (0-1)

0-1

Do podanych nazwisk autorów (1-3) przypasuj odpowiednie cytaty (A-E).

	Nazwisko autora	Cytat
1.	Mikołaj Sęp-Szarzyński	
2.	Jan Andrzej Morsztyn	
3.	Ignacy Krasicki	

- A. Święta miłości kochanej ojczyzny,
Czują cię tylko umysły poczciwe!
Dla ciebie zjadłe smakują trucizny,
Dla ciebie więzy, pęta niezelżywe.
- B. Cóż będę czynił w tak strasliwym boju,
Wątki, niebaczny, rozdwojony w sobie?
Królu powszechny, prawdziwy pokoju,
Zbawienia mego jest nadzieja w tobie!
- C. Tyś na twarz suknem żałobnym nakryty,
Jam zawarł zmysły w okropnej ciemności,
Ty masz związane ręce, ja wolności
Zbywszy, mam rozum łańcuchem powity.

D. Tyś królem, czemu nie ja? Mówiąc między nami,
Ja się nie będę chwalił, ale przymiotami
Nieżłymi się zaszczytam. Jestem Polak rodem,
A do tego i szlachcic, a choćbym i miodem
Szynkował, tak jak niegdyś ów bartnik w Kruszwicy,
Czemuż bym nie mógł osieść na twojej stolicy?

E. Świat hołduje marności
I wszystkie ziemskie włości;
To na wieki nie minie,
Że marna marność słynie.

Źródło cytatów: <https://wolnelektury.pl>

Zadanie 13. (0-1)

Zapoznaj się z poniższym tekstem.

Adam Mickiewicz
Dziady cz. III (fragment)

Tyran wstał – Herod! – Panie, cała Polska młoda
Wydana w ręce Heroda.
Co widzę? – długie, białe, dróg krzyżowych biegi,
Drogi długie – nie dojrzec – przez puszcze, przez śniegi
Wszystkie na północ! – tam, tam w kraj daleki,
Płyną jak rzeki.
Płyną: ta droga prosto do żelaznej bramy.
Tamtą jak strumień wpadła pod skałę, w te jamy,
A tamtej ujście w morzu. – Patrz! po drogach leci
Tłum wozów – jako chmury wiatrami pędzone,
Wszystkie tam w jedną stronę.
Ach, Panie! to nasze dzieci,
Tam na północ – Panie, Panie!
Takiż to los ich – wygnanie!

A. Mickiewicz, *Dziady cz. III*, Kolorowa
Klasyka, Wydawnictwo GREG 2024.

Odwołując się do podanego fragmentu oraz do całej lektury, udowodnij, że Adam Mickiewicz przedstawił w swoim utworze martyrologię narodu polskiego.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

13.
0-1

Zadanie 14. (0-1)

Zapoznaj się z poniższym tekstem.

Karol Skrzynecki

Powroty do przeszłości

Co jakiś czas trafia się w *Lalce* przywoływanie przeszłości: opowiadanie o tym, co było, lub wspomnianie związanych z tym przeżyć. Tak również postępowali inni pisarze II poł. XIX w., aby pokazywać – doświadczaną przez ludzi – prawdę o wpływie przeszłości na teraźniejszość. To, co dzieje się dziś, wynika z tego, co stało się wczoraj. Za współczesnymi zdarzeniami ciągną się jakieś zdarzenia z przeszłości. Wszystko to sprawia, że w *Lalce* mamy do czynienia z pogłębieniem perspektywy historycznej.

K. Skrzynecki, *Powroty do przeszłości*, Poznań 1998, s. 35.

Udowodnij, że wpływ na teraźniejszość bohaterów *Lalki* mają zdarzenia z ich przeszłości. Przy każdej wymienionej postaci umieść jeden dowód.

Postać	Dowód
Stanisław Wokulski	
Ignacy Rzecki	

Zadanie 15. (0-2)

Zapoznaj się z poniższym tekstem.

Stanisław Wyspiański

Wesele (fragment)**OJCIEC**

Co tam po kim szukać stanu.

Ot, spodobała się panu.

Jednakowo wszyscy ludzie.

Ot, pany się nudzą sami,

to się pięknie bawiom z nami.

DZIAD

Bawiom, bawiom, moiściewy,
 a toć były dawniej gniewy!
 Nawet była krew, rzezańce
 i splamiła krew sukmany.

OJCIEC

Byli ta tacy pohańce.
 Jo nic nie wiem, jestem czysty.
 To tam pewnie swoje robi
 Czart i ogień wiekuisty.
 Nie wódź nas na pokuszenie,
 Panie Jezusie najśodszy...
 Wyście znali.

DZIAD

Byłeś młodszy,
 a ja bywał blisko, bywał,
 widziałem, patrzyły oczy,
 jak topniał śnieg i krew sptukiwał,
 a potem Widziadło kroczy.
 wielką czarną chustą wieje
 i Śmierć sieje...

S. Wyspiański, *Wesele*, Kolorowa Klasyka, Wydawnictwo GREG, Kraków 2024.

15.1. Odwołując się do załączonego fragmentu oraz do całej lektury, podaj dowody, że w *Weselu* Stanisława Wyspiańskiego między chłopami a inteligencją nie ma porozumienia.

Dowód 1.: .....

.....

.....

Dowód 2.: .....

.....

.....

Dowód 3.: .....

.....

.....

15.
0-2

15.2. Nazwij typowy dla Młodej Polski sposób postrzegania wsi. Podaj jeden przykład z lektury świadczący o jego obecności w utworze Wyspiańskiego.

Nazwa: .....

.....

Przykład: .....

.....

.....

Zadanie 16. (0-2)

Zapoznaj się z poniższymi tekstami.

Tekst 1.

Kazimierz Przerwa-Tetmajer

Eviva l'arte!

Eviva l'arte!¹ Człowiek zginąć musi –
Cóż, kto pieniędzy nie ma, jest pariasem²,
Nędza porywa za gardło i dusi –
Zginąć, to zginąć, jak pies, a tymczasem,
Choć życie nasze splunięcia nie warte:
Eviva l'arte!

Eviva l'arte! Niechaj pasie brzuchy
Nędzny filistrów³ naród! My artyści,
My, którym często na chleb braknie suchy,
My, do jesiennych tak podobni liści,
I tak wykrzyknem: gdy wszystko nic warte,
Eviva l'arte!

Eviva l'arte! Duma naszym bogiem,
Sława nam słońcem, nam, królom bez ziemi!
Możemy z głodu skonać gdzieś pod progiem,
Ale jak orły z skrzydły złamanemi –
Więc naprzód! Cóż jest prócz sławy co warte?
Eviva l'arte!

¹ Niech żyje sztuka!

² *parias* – „niedotykalny”, człowiek należący do jednej z niższych warstw społecznych, w Indiach uważany za nieczystego.

³ *filister* – człowiek zakłamanym, o ograniczonych horyzontach, zwracający szczególną uwagę na dostatek materialny i unikanie skandalów; mieszczanin.

Eviva l'arte! W piersiach naszych płoną
 Ognie przez Boga samego włożone:
 Więc patrzym na tłum z głową podniesioną,
 Laurów¹ za złotą nie damy koronę,
 I chociaż życie nasze nic nie warte:
 Eviva l'arte!

¹ *laur* – wawrzyn; w starożytności pierwotnie nagroda w konkurencjach sportowych, potem przyznawana także poetom.

K. Przerwa-Tetmajer, *Eviva l'arte*, źródło: <https://wolnelektury.pl/>

Tekst 2.

Stanisław Przybyszewski

Confiteor

Artysta nie jest sługą ani kierownikiem, nie należy ani do narodu, ani do świata, nie służy żadnej idei ani żadnemu społeczeństwu.

Artysta stoi ponad życiem, ponad światem, jest Panem Panów, niekietnany żadnym prawem, nieograniczany żadną siłą ludzką. [...]

Artysta, który chce pouczać »ubogich w duchu«, chce być ich kierownikiem, niechaj raczej zostanie agitatorom [...].

Artysta, który nagina się do wymagań poszczególnego społeczeństwa, pochlebia mu, podaje mu przeżuty i lekki do strawienia obrok – (zapomniałem, że mówię o artyście, zacząłem mówić o pokornym wole roboczym). [...]

[Artysta to] człowiek, nie uznający żadnych praw, stojący ponad tłumem, ponad światem [...].

S. Przybyszewski, *Confiteor*, źródło: <https://wolnelektury.pl/>

16.1. Przedstaw koncepcję artysty młodopolskiego zawartą w tekstach Kazimierza Przerwy-Tetmajera i Stanisława Przybyszewskiego. W odpowiedzi odwołaj się do obu tekstów.

16.
0-1-2

16.2. Wypisz z wiersza Kazimierza Przerwy-Tetmajera różne środki poetyckie, które pozwoliły autorowi zobrazować los poetów. Podaj nazwy środków, przykłady i określ ich funkcję w utworze.

Nazwa środka	Przykład	Funkcja w utworze

17.

Zadanie 17. (0-1)

0-1

Oceń prawdziwość podanych stwierdzeń. Zaznacz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

1.	Józio – bohater <i>Ferdydurke</i> Witolda Gombrowicza – został w szkole poddany procesowi upupiania.	P	F
2.	Łydka w <i>Ferdydurke</i> jest symbolem nowoczesnej obyczajowości opartej na kulcie ciała i młodości.	P	F
3.	W koncepcji Gombrowicza forma stanowi możliwość swobodnego wyrażania siebie.	P	F
4.	Budując portrety bohaterów <i>Ferdydurke</i> , Gombrowicz wykorzystał karykaturę.	P	F

Zadanie 18. (0-2)

Zapoznaj się z poniższymi tekstami.

Tekst 1.

Tango to taniec, który cechuje się powolnością i powtarzalnością figur. Podobnie jak ten taniec, powtarzalnością cechuje się historia przewrotów społecznych. Tango było dla Stomila i jego żony Eleonory w czasach ich młodości symbolem wyzwolenia od sztucznych, mieszczańskich konwenansów. Ponadto w finale dramatu, co charakterystyczne jest dla ludów pierwotnych i prymitywnych, żyjących w prostych kulturach, pojawia się taniec zwycięstwa. Jest to właśnie tango, które wykonuje Edek (z Eugeniuszem).

Vademecum maturzysty. Język polski, wyd. VI, uaktualnione,
Wydawnictwo GREG.

Tekst 2.

Adam Mickiewicz

Pan Tadeusz. Księga XII (fragment)

Poloneza czas zacząć. – Podkomorzy rusza
I z lekka zarzuciwszy wyloty kontusza,
I węża pokręcając, podał rękę Zosi
I skłoniwszy się grzecznie w pierwszą parę prosi.
Za Podkomorzym szereg w pary się gromadzi,
Dano hasło, zaczęto taniec: on prowadzi.
Nad murawą czerwone połyskają buty,
Bije blask z karabeli, świeci się pas suty,
A on stąpa powoli, niby od niechcienia:
Ale z każdego kroku, z każdego ruszenia,
Można tancerza czucia i myśli wyczytać.
Oto stanął, jak gdyby chciał swą damę pytać,
Pochyla ku niej głowę, chce szepnąć do ucha;
Dama głowę odwraca, wstydzi się, nie słucha;
On zdjął konfederatkę, kłania się pokornie,
Dama raczyła spojrzeć, lecz milczy upornie;
On krok zwalnia, oczyma jej spojrzenia śledzi,
I zaśmiał się na koniec; rad z jej odpowiedzi
Stąpa prędzej, pogląda na rywalów z góry,
I swą konfederatkę z czaplinoymi pióry
To na czole zawiesza, to nad czołem wstrząsa,
Aż włożył ją na bakier i pokręcił węża.
Idzie; wszyscy zazdrosczą, biegą w jego ślady,

On by rad ze swą damą wymknąć się z gromady:
 Czasem staje na miejscu, rękę grzecznie wznosi
 I żeby mimo przeszli, pokornie ich prosi;
 Czasem zamyśla zręcznie na bok się uchylić,
 Odmienia drogę, rad by towarzyszków zmylić,
 Lecz go szybkimi kroki ścigają natręty,
 I zewsząd obwijają tanecznymi skręty [...].

A. Mickiewicz, *Pan Tadeusz*, Wydawnictwo GREG, Kraków 2023

18.

0-1-2

Odwołując się do obu tekstów oraz do znajomości całych lektur – *Tanga* Sławomira Mrożka oraz *Pana Tadeusza* Adama Mickiewicza – rozstrzygnij, czy symbolika tańców przedstawionych w zakończeniach obu utworów jest taka sama. Odpowiedź uzasadnij.

Rozstrzygnięcie: .....

.....

Uzasadnienie: .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 19. (0-1)

Zapoznaj się z poniższymi tekstami.

Krystyna Kowalska

Szkice o literaturze współczesnej (fragment)

W tym opowiadaniu dostrzegamy różne punkty widzenia: punkt widzenia głównego bohatera, który kontrastuje z punktem widzenia Polaków mieszkających w kraju na początku lat 80. XX wieku. To kontrastuje z perspektywą czytelnika, który patrzy na całą sytuację po kilkudziesięciu latach od tamtych wydarzeń. Pomysł na całe opowiadanie jest następujący – czytelnik i bohaterowie drugiego planu mają wiedzę o okolicznościach zdarzeń, wiedzy tej nie posiada główny bohater. Ale to właśnie on wykazuje odpowiednie podejście do sytuacji – jest wrażliwy na absurdy, które zaczęły go otaczać w nieznanym mu mieście.

Podaj nazwę wydarzenia historycznego, które przedstawiła Olga Tokarczuk w opowiadaniu *Profesor Andrews w Warszawie*. Następnie, przywołując przykłady z lektury, przedstaw realia życia codziennego w Warszawie w tamtym czasie, na które zwraca uwagę główny bohater.

Nazwa wydarzenia historycznego: .....

Przykład 1.: .....

Przykład 2.: .....

19.
0-1

WYPEŁNIA ZDAJĄCY

KOD

--	--	--

PESEL

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

--

Egzamin maturalny*Formuła 2023***JĘZYK POLSKI**

ARKUSZ

2**Poziom podstawowy**
Część 3.

DATA: .....

GODZINA ROZPOCZĘCIA: .....

CZAS TRWANIA: **240 minut**

(łącznie na napisanie części 1., 2. i 3.)

LICZBA PUNKTÓW DO UZYSKANIA ZA CZĘŚĆ 3.: **35****Przed rozpoczęciem pracy z arkuszem egzaminacyjnym**

1. Sprawdź, czy nauczyciel przekazał Ci **dwa właściwe arkusze egzaminacyjne**, tj. arkusze we **właściwej formule**, z **właściwego przedmiotu** na **właściwym poziomie**, oznaczone **1** i **2** – jeden z testami, drugi z wypracowaniem.
2. Jeżeli przekazano Ci **niewłaściwe** arkusze – natychmiast zgłoś to nauczycielowi. Nie rozrywaj banderol.
3. Jeżeli przekazano Ci **właściwe** arkusze – rozerwij banderole po otrzymaniu takiego polecenia od nauczyciela. Zapoznaj się z instrukcją na stronie 2.

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy ten arkusz egzaminacyjny z częścią 3. (wypracowaniem) zawiera .... stron. Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Na pierwszej stronie oraz na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
3. W wyznaczonym miejscu zapisz numer tematu wybranego do realizacji.
4. Wypracowanie zapisz w miejscu na to przeznaczonym.
5. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
6. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
7. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
8. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.

Lista lektur obowiązkowych, do których zdający może odwołać się w wypracowaniu w latach 2025–2028

Lektury obowiązkowe zgodne z podstawą programową z 2024 r. Zakres podstawowy:

1. Jan Parandowski, *Mitologia*, część I: *Grecja*
2. Sofokles, *Antygona*
3. William Szekspir, *Makbet*
4. Moliere, *Skąpiec*
5. Adam Mickiewicz, *Dziady* cz. III
6. Bolesław Prus, *Lalka*
7. Fiodor Dostojewski, *Zbrodnia i kara*
8. Stanisław Wyspiański, *Wesele*
9. Stefan Żeromski, *Przedwiośnie*
10. Hanna Krall, *Zdążyć przed Panem Bogiem*
11. Albert Camus, *Dżuma*
12. George Orwell, *Rok 1984*
13. Sławomir Mrożek, *Tango*

Krótkie utwory literackie poznawane w całości i utwory literackie poznawane we fragmentach:

1. Biblia, w tym fragmenty: *Księgi Rodzaju*, *Księgi Hioba*, *Księgi Koheleta*, *Księgi Psalmów*, *Apokalipsy św. Jana*
2. Homer, *Iliada* (fragmenty)
3. *Lament świętokrzyski* (fragmenty)
4. *Rozmowa Mistrza Polikarpa ze Śmiercią* (fragmenty)
5. *Pieśń o Rolandzie* (fragmenty)
6. Ignacy Krasicki, wybrana satyra
7. Adam Mickiewicz, wybrane ballady, w tym *Romantyczność*
8. Henryk Sienkiewicz, *Potop* (fragmenty)
9. Władysław Stanisław Reymont, *Chłopi* (fragmenty)
10. Witold Gombrowicz, *Ferdydurke* (fragmenty)
11. Tadeusz Borowski, *Proszę państwa do gazu*
12. Gustaw Herling-Grudziński, *Inny świat* (fragmenty)
13. Marek Nowakowski, *Góra „Edek”* (z tomu *Prawo prerii*)
14. Andrzej Stasiuk, *Miejsce* (z tomu *Opowieści galicyjskie*)
15. Olga Tokarczuk, *Profesor Andrews w Warszawie* (z tomu *Gra na wielu bębenkach*)
16. Ryszard Kapuściński, *Podróże z Herodotem* (fragmenty).

Ponadto z zakresu szkoły podstawowej:

1. Ignacy Krasicki, *Bajki*
2. Adam Mickiewicz, *Dziady* cz. II
3. Adam Mickiewicz, *Pan Tadeusz* (księgi: I, II, IV, X, XI, XII)
4. Aleksander Fredro, *Zemsta*
5. Juliusz Słowacki, *Balladyna*

Zadanie 20. (0–35)

Wybierz **jeden** z poniższych tematów i napisz wypracowanie.

- W wypracowaniu **rozważ problem** podany w temacie. Przedstaw również **swoje zdanie** i je **uzasadnij**.
- W rozważaniach przedstaw **argumenty**, odwołując się do utworów literackich wskazanych w temacie oraz do wybranych **kontekstów** (np.: historycznoliterackiego, literackiego, biograficznego, kulturowego, religijnego, mitologicznego, biblijnego, historycznego, filozoficznego, egzystencjalnego, politycznego, społecznego).
- Jednym z utworów literackich musi być **lektura obowiązkowa**, wybrana spośród lektur wymienionych w arkuszu egzaminacyjnym.
- Twoja praca powinna liczyć co najmniej **300 wyrazów**.

Temat 1.

Człowiek w obronie wartości

W pracy odwołaj się do:

- wybranej lektury obowiązkowej – utworu epickiego albo dramatycznego
- innego utworu literackiego – może to być również utwór poetycki
- wybranych kontekstów.

Temat 2.

Co decyduje o kształtowaniu się światopoglądu człowieka?

W pracy odwołaj się do:

- wybranej lektury obowiązkowej – utworu epickiego albo dramatycznego
- innego utworu literackiego – może to być również utwór poetycki
- wybranych kontekstów.

WYPRACOWANIE
na temat nr .....

Miejsce dla egzaminatora
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Miejsce dla egzaminatora
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____

WYPEŁNIA EGZAMINATOR

N

		Punkty		Zadanie 20									
20.1	0	1	Temat: <input type="text" value="1"/> <input type="text" value="2"/>										
	<input type="text" value="0"/>	<input type="text" value="1"/>											
20.2	0	1	2	3	4	5	6	7	8				
	<input type="text" value="0"/>	<input type="text" value="1"/>	<input type="text" value="2"/>	<input type="text" value="3"/>	<input type="text" value="4"/>	<input type="text" value="5"/>	<input type="text" value="6"/>	<input type="text" value="7"/>	<input type="text" value="8"/>				
	9	10	11	12	13	14	15	16					
	<input type="text" value="9"/>	<input type="text" value="10"/>	<input type="text" value="11"/>	<input type="text" value="12"/>	<input type="text" value="13"/>	<input type="text" value="14"/>	<input type="text" value="15"/>	<input type="text" value="16"/>					
20.3a	0	1	2	3									
	<input type="text" value="0"/>	<input type="text" value="1"/>	<input type="text" value="2"/>	<input type="text" value="3"/>									
20.3b	0	1	2	3									
	<input type="text" value="0"/>	<input type="text" value="1"/>	<input type="text" value="2"/>	<input type="text" value="3"/>									
20.3c	0	1											
	<input type="text" value="0"/>	<input type="text" value="1"/>											
20.4a	0	1	2	3	4	5	6	7					
	<input type="text" value="0"/>	<input type="text" value="1"/>	<input type="text" value="2"/>	<input type="text" value="3"/>	<input type="text" value="4"/>	<input type="text" value="5"/>	<input type="text" value="6"/>	<input type="text" value="7"/>					
20.4b	0	1	2										
	<input type="text" value="0"/>	<input type="text" value="1"/>	<input type="text" value="2"/>										
20.4c	0	1	2										
	<input type="text" value="0"/>	<input type="text" value="1"/>	<input type="text" value="2"/>										